

**Міністерство науки і освіти України
ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»
Чернігівський національний технологічний університет
Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди**

ПЕДАГОГІКА ЗДОРОВ'Я

**Збірник наукових праць
ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції
27-28 вересня 2019 року**

Чернігів-2019

Голова оргкомітету – Шкарлет Сергій Миколайович, доктор економічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, ректор Чернігівського національного технологічного університету

Співголова оргкомітету – Прокопенко Іван Федорович, доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України, ректор Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

Заступник голови оргкомітету – Маргасова Вікторія Геннадіївна, доктор економічних наук, професор, заслужений економіст України, проректор з наукової роботи Чернігівського національного технологічного університету

Заступник голови оргкомітету – Бойчук Юрій Дмитрович, доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

Відповідальний секретар, координатор конференції – Зайцев Володимир Олексійович, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри фізичної реабілітації Чернігівського національного технологічного університету

Члени оргкомітету:

Бережна Таміла Іванівна, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти»;

Бондар Віталій Іванович, доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України, заслужений працівник народної освіти України, професор кафедри спеціальної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Гончаренко Марія Степанівна, доктор біологічних наук, професор, професор кафедри валеології Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, голова Всеукраїнської громадської організації «Асоціація валеологів України»;

Завалевський Юрій Іванович, доктор педагогічних наук, професор, в.о. директора Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти» МОН України;

Остапенко Людмила Анатоліївна, кандидат юридичних наук, доцент, директор Навчально-наукового інституту права і соціальних технологій Чернігівського національного технологічного університету;

Левицька Надія Сергіївна, кандидат психологічних наук, доцент, декан факультету соціальних технологій, оздоровлення та реабілітації Чернігівського національного технологічного університету

*Затверджено до друку рішенням Вченої ради
Чернігівського національного технологічного університету,
протокол № 8 від 02.10.2019 року*

П 24 **Педагогіка здоров'я:** збірник наукових праць ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції «Педагогіка здоров'я» (м. Чернігів, 27-28 вересня 2019 р.). – Чернігів, 2019. – 392 с.

Збірник містить наукові праці, які присвячені висвітленню результатів психолого-педагогічних досліджень щодо збереження та формування здоров'я дітей, учнівської та студентської молоді. Розглянуті теоретико-методологічні основи педагогіки здоров'я; сучасні підходи до створення здоров'язбережувального освітнього середовища; роль фізичного виховання у збереженні здоров'я; психолого-педагогічні основи профілактики шкідливих звичок та соціально-небезпечних захворювань; здоров'язбережувальні освітні технології; актуальні проблеми корекційної педагогіки та сучасних інклюзивних процесів у загальноосвітніх навчальних закладах.

Жема С.М., Черняков В.В. Психолого-педагогічні аспекти ставлення школярів до занять з фізичної культури	74
Жигульова Е.О., Хомовська К.О. До питання патофізіології внутрішньоутробного розвитку	78
Жога А.В. Застосування здоров'язбережувальних технологій в закладах освіти	81
Іващук Л.Ю. Етичні і соціальні аспекти абортів та їх наслідки	84
Ільченко А.Р., Прокопчук К.С., Поміляйко В.О., Мілова Д.І. Поняття про стрес та методи психоемоційного розвантаження	87
Каверіна А.С., Пустильник О.С. Здоров'язбережувальні освітні технології	89
Карленко Н.В., Терещенко Н.Д. Формування духовних цінностей особистості в умовах здоров'язбережувального освітнього простору (за підсумками II (концептуально-діагностичного) етапу дослідно-експериментальної роботи всеукраїнського рівня)	93
Кіресь І.В., Жаботинська Н.В. Профілактика шкідливих звичок та соціально-небезпечних захворювань у студентів Національного фармацевтичного університету	98
Князькіна Д.В., Подтикан І.В. Психолого-педагогічний супровід процесу формування безпечного освітнього середовища	100
Колодько А.О. Поняття про нервово-психічну перенапругу	103
Котляр Т.І. Досвід роботи прилуцького медичного училища по реалізації соціального проекту «Школа сприяння здоров'ю»	106
Кривич І.П., Гусева Г.М., Олай-Верано В.В. Методичні аспекти оптимізації навчального процесу	109
Кричківська А.М., Заярнюк Н.Л., Губицька І.І., Болібрух Л.Д., Хоменко А.І., Новіков В.П. Інтернет залежність як одна серед поширених шкідливих звичок та соціально-небезпечних захворювань серед молоді	113
Лавріненко Л.І. Педагогіка здоров'язбереження в умовах Нової української школи	118
Ларіонова Л.О. Поняття про вітаміни та їх значення для здоров'я	122
Лукаш Л.В. Аспекти оптимізації процесу формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх учителів початкової школи	125
Лісова З.І., Найдьонова Г.О., Чорненька В.Д. Спеціально-психологічні аспекти психології здоров'я	129
Майдіков Ю.Л. Професійний відбір як вагома складова збереження здоров'я і трудового потенціалу молоді	133
Марчик В.І., Бороденко В.І., Мінжоріна І.Л. Правильні звички учнівської та студентської молоді	136
Мешко Г.М., Мешко О.І. Гендерні аспекти професійного здоров'я вчителя	138
Мулявіна Є. В. Причини та профілактика безпліддя	142
Мухіна О.Ю. Розповсюдження <i>Trichomonas vaginalis</i> серед населення м. Харкова	145
Міхеєнко О.І. Ліки від хвороб чи для здоров'я	147
Нардєд Л., Якуба Д., Баранович Є. Вплив фізичних вправ на організм людини	150
Науменко Н.В., Козлов А.В. Професійна підготовка викладачів вищої школи до духовного розвитку сучасної студентської молоді	153
Невінчана І.І. Вплив біологічно активних добавок на здоров'я людини	157

що передбачає підвищення рівня стресостійкості, вибір оптимальної стратегії здоров'язбереження, гармонізацію особистості педагога.

Література

1. Бойко О.В. Гендерные аспекты психологического здоровья. *Вопросы психологии*. 2006. № 1. С. 110-115.
2. Водопьянова Н.Е., Старченкова Е.С. Синдром выгорания: диагностика и профилактика. 2-е изд. СПб. : Питер, 2008. 336 с.
3. Гурович И. Социально-психологические факторы здоровья [электронный ресурс]. (Режим доступа : <http://www.lek.ru/narwm/ideas/socio/>). Заглавие с экрана.
4. Назарук Н.В. Психологічні засоби профілактики «професійного вигорання» вчителя: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07; Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. Івано-Франківськ, 2007. 320 с
5. Blumenthal S.J. Women's mental health: The new national focus. Sechzer J. A. etal. (eds). *Women and mental health. Annals of the. N. Y. Acad. Of Sciences*, 1996. Vol. 7. № 89. P. 3-17.

Мулявіна Є.В.

Харківський національний педагогічний
Університет імені Г.С. Сковороди

ПРИЧИНИ ТА ПРОФІЛАКТИКА БЕЗПЛІДДЯ

В умовах економічної нестабільності, зниження рівня народжуваності та високого рівня загальної смертності проблема охорони репродуктивного здоров'я населення набуває особливої соціальної значущості.

За визначенням ВООЗ, репродуктивне здоров'я – це стан повного психічного, розумового та соціального благополуччя, а не просто відсутність хвороб чи недуг в усіх сферах, що стосуються репродуктивної системи, її функцій і процесів. Рівень народжуваності, який склався під впливом соціально-економічних чинників, відбиває суттєву зміну тенденцій у репродуктивній поведінці населення, що проявляється у зменшенні числа жінок і сімей, які бажають мати дітей.

На стан репродуктивного здоров'я суттєво впливає соматичне та психічне здоров'я населення. За останні роки збільшилася частка захворювань з хронічним рецидивуючим перебігом, зросло число осіб із захворюваннями системи кровообігу, нервової системи, сечостатевої системи, з інфекційними хворобами. Відмічається підвищення рівня психічних захворювань, алкоголізму, наркоманії, кількості хворих на туберкульоз.

До чинників, що впливають на стан репродуктивного здоров'я молоді відносять: вільне ставлення до шлюбу; недостатній рівень загальної та репродуктивної культури населення; високий рівень штучного переривання вагітності, що ставить під загрозу репродуктивні можливості жінки у майбутньому; трансформацію репродуктивної поведінки, що призводить до збільшення частоти захворювань, які передаються статевим

шляхом, та непланованої вагітності, яка супроводжується великою кількістю ускладнень та недостатньою психологічною та соціально-економічною підготовленістю молодих жінок до материнства і створення сім'ї. Усе це свідчить про низький рівень морально-етичних засад і санітарно-гігієнічних знань молоді, що сприяє розвитку неадекватних партнерів репродуктивної поведінки та порушення репродуктивного здоров'я в цілому.

Тривогу викликає факт збільшення частоти інфекційних захворювань, що передаються статевим шляхом, і СНІДу. Однією з найбільш розповсюджених бактеріальних інфекцій на сьогодні є гонорея, на яку, за експертною оцінкою ВООЗ, кожен рік у світі хворіють понад 200 млн осіб. Найрозповсюдженішою є гостра форма гонореї; її хронічні форми виявляються рідко, що пов'язано з недостатньою діагностичною роботою акушерів-гінекологів.

Однією з нагальних проблем в Україні залишається проблема абортів. Якщо в Іспанії число абортів на 1000 жінок віком 15–44 роки становить 5,7, в Нідерландах — 6,5, Бельгії — 6,8, то в Україні воно дорівнює 43 (1999 р.). Нерідко аборти виконуються в осіб віком до 19 років та навіть у підлітків до 14 років. Зберігається високий рівень після абортних ускладнень.

Поширення захворювань репродуктивної системи та соматичної патології визначає збільшення числа ускладнень під час вагітності і пологів. В результаті відсоток нормальних пологів знизився, що сприяло розвитку несприятливих тенденцій у визначенні стану здоров'я новонароджених дітей. Зважаючи на вищевикладене і враховуючи відсоток неплідності (близько 15 %), лікування даної патології слід розглядати як резерв народжування бажаних дітей та перспективного збільшення репродуктивного потенціалу. Збереження і відновлення репродуктивного здоров'я є важливою медичною та державною задачею, благополуччя невирішення якої визначає відтворення виду та збереження генофонду.

Медико-соціологічні дослідження низки країн свідчать, що у 93 % жінок безпліддя призводить до психічного, соціального і фізичного дискомфорту, знижує соціальну адаптацію, професійну активність і підвищує число розлучень. Усі ці чинники взаємопов'язані.

Психічні негаразди проявляються підвищенням стабільності нервових процесів або загальмованістю, зниженням інтересу до оточуючого середовища і роботи, виникненням “комплексів неповноцінності”, психосексуальними розладами і нестійкістю сімейних відносин. Відомі порушення міжособистісних стосунків при чоловічого безпліддя в 13 % випадків, при жіночого безпліддя – в 76 %, а при неплідності в обох членів подружжя – у 8 % випадків (Е. Ф. Кира, 1995). При чоловічому безплідді 77 % жінок психічно підтримують чоловіків, а при жіночому безплідді 12 % чоловіків вимагають розлучення.

Збереження та відновлення репродуктивного здоров'я на сьогодні є актуальним питанням не лише у медичному, медико-генетичному аспекті,

але і соціальною, біологічною та психологічною проблемою. Безпліддя носить переважно стійкий характер, негативно впливає на взаємовідносини у сім'ї і нерідко є причиною розлучень. Відомо, що в усьому світі на неплідність страждають як жінки, так і чоловіки.

Безпліддя слід віднести до числа найбільш значимих проблем медицини, вона зустрічається у 15–20 % усіх подружніх пар. При цьому в 55–65 % причиною неплідності є жінка, в 45–55 % — чоловік, а в переважній більшості випадків — чоловік і жінка. Щодо загальної популяції у світі, нараховується близько 50–80 млн осіб, для яких неплідність є причиною особистих страждань і розпаду сім'ї.

Багаторічні дослідження, що проводилися нами у відділенні реабілітації репродуктивної функції жінок Інституту педіатрії, акушерства і гінекології АМН України, показали, що безпліддя в більшості випадків пов'язане з перенесеними запальними захворюваннями, імунними та гормональними розладами. Негативно впливають на репродуктивну функцію людини такі фактори, як забруднення навколишнього середовища, хімізація сільського господарства, екологічні катастрофи.

Для встановлення причини неплідності необхідним є досконале кваліфіковане обстеження шлюбної пари (чоловіка і жінки), яке починається в жіночій консультації, потім продовжується в консультації “Шлюб і сім'я”, де є необхідні спеціалісти та обладнання. У випадках, коли причину безпліддя вияснити на цих етапах не вдається, подальше поглиблене обстеження проводиться у спеціалізованих відділеннях. Таким є відділення реабілітації репродуктивної функції жінок ІПАГ АМН України, яке за своєю структурою і спрямуванням досліджень не має аналогів.

За класифікацією ВООЗ виділено 22 чинники жіночої та 16 – чоловічого безпліддя. Наші дослідження засвідчили, що найбільш поширеною формою безпліддя є трубно-перитонеальні патології (35 %), у тому числі: 23,7 % – сактосальпінкси, 32 % – безпліддя, пов'язана з синдромом полікістозних яєчників, тобто ендокринна, 21 % – з ендометріозом, 9,4 % – з фіброміомою матки, 4,6 % – з аномаліями розвитку матки. Найчастіше (72 %) спостерігаються поєднані форми безпліддя.

Профілактика безпліддя:

1. Уникати та не проводити аборти.
2. Вибирати здорових сексуальних партнерів.
3. Використовувати сучасні надійні методи контрацепції для уникання статевих інфекцій та небажаної вагітності.
4. Одягатися тепло в холодну погоду.
5. Дотримуватися здорового способу життя.
6. Відмовитися від вживання алкоголю та паління.
7. Відвідувати лікаря один раз на півроку.

Отже, профілактика безпліддя є основним шляхом збереження репродуктивного здоров'я в цілому та забезпечення у майбутньому достатньої кількості населення.